

№ 42/1966.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag till landskapslag
om kommunal hemvårdshjälp.

Landskapslagen om kommunala hemsystrar har under sin giltighetstid sedan år 1951 visat sig vara av stor betydelse på grund av den hjälp, som hemsystrarna givit särskilt familjer med barn, då modern på grund av barnsbörd, sjukdom eller dylik orsak icke varit i stånd att sköta hushållsuppgifterna. Dessutom har ensamstående personer, särskilt åldringar i mån av möjlighet blivit delaktiga av hemsystrarnas omsorg.

På grund av att lagstiftningen på området visat sig vara behäftad med rätt många bristfälligheter, har motsvarande lag i riket ersatts med en helt ny lag, lagen om kommunal hemvårdshjälp av den 6 maj 1966 (FFS 270/66). Då även landskapsstyrelsen observerat att ändrade förhållanden och den utveckling, som inom hemvården ägt rum i landskapet efter landskapslagens ikraftträdande, motiverar helt nya stadganden har landskapsstyrelsen funnit det såväl erforderligt som ändamålsenligt att föreslå en ny motsvarande reviderad landskapslag. Jämsides med landskapsstyrelsens tillsyn över den kommunala hemvårdsverksamheten, skulle enligt förslaget landskapshälsosyster-barnmorskans uppgift vara att handhava den direkta övervakningen av kommunernas hemvårdsverksamhet. Däremot skulle socialvårdsinspektören icke åläggas övervaknings-skyldighet i annan mån än, att han vid sina inspektioner också skulle granska hemvårdsverksamheten såsom en gren av socialvården.

Enligt gällande lag beviljas kommun icke landskapsbidrag för avlönande av flera än en hemsyster för varje påbörjat antal av 700 barn under 16 år. Enligt föreliggande lagförslag skulle landskapsunderstöd erläggas för avlönande av flera än en hemsyster för varje påbörjat antal av 1.500 invånare i landskommun och 2.500 invånare i Mariehamn. Denna ändring innebär för Mariehamns del, att landskapsunderstöd skulle erläggas för ytterligare en hemsyster.

I riket har hemvårdarinneverksamhetens stora omfattning medfört ökade administrationsuppgifter, på grund varav det ansetts påkallat att giva kommunerna möjlighet att anställa ledande hemvårdarinnor, vars uppgift är att handha den direkta ledningen och övervakningen av hemvårdsverksamheten. Dock skulle staten understöda avlöningen av ledande hemvårdarinnor, endast ifall antalet hemvårdarinnor i kommunen uppgår till minst tio.

På grund härav och då det knappast torde föreligga behov för en särskild överordnad hemsyster i någon av landskapets kommuner, har land-

skapsstyrelsen dock icke funnit det påkallat att i landskapslagen upptaga bestämmelser om motsvarande tjänst.

Bristen på kompetenta hemsystrar har vid tillsättandet av hemsyster-tjänster medfört, att av för närvarande nio hemsystrar i landskapet endast tre är fullt kompetenta. Övriga arbetar i stöd av landskapsstyrelsens dispens. Det kan därför anses vara motiverat att bibehålla den i gällande lag intagna dispensmöjligheten, nämligen att landskapsstyrelsen på viss tid kan berättiga socialnämnden att anställa person, som saknar kompetens men som innehar praktisk erfarenhet och nödig utbildning för hemsysters åligganden.

Beträffande hemsysters avlöning föreslås en övergång till totallönesystemet. Härvid har såsom förebild tagits motsvarande stadganden i landskapslagarna om kommunala hälsosystrar och barnmorskor. Enligt rikets lag skulle hemsystrarna hänföras till statens löneklass A 10. I landskapslagen liksom i rikets lag har även upptagits ett förpliktande stadgande för kommunerna att erlägga ålders-, dyrorts- och fjärrorts-tillägg åt hemsystrar.

Enligt gällande lag deltar landskapet i kostnaderna för avlöningen av kommunala hemsystrar med 75 % av grundlönen och utöver vilken del landskapsstyrelsen i sin helhet står för ortstilläggen. Enligt föreliggande lagförslag skulle landskapets andel i avlöandet av hemsystrarna beroende på kommunens ekonomiska bärkraft uppgå till mellan 30 och 80 % av grundlönen samt av ålders-, dyrorts- och fjärrortstillägg ävensom för avlöningen till vikarie, under tid som ordinarie hemsyster på grund av lagstadgad semester, barnsbörd eller sjukdom är förhindrad att hand-hava sina åligganden. Till sistnämnda del skiljer sig lagförslaget från motsvarande rikslagstiftning. Detta motiveras av att kostnaderna för vikarie, då hemsystern på grund av sjukdom eller semesterledighet inte kunnat fullgöra sin tjänst blivit betungande för landskommunerna.

I lagförslagets 10 § intages ett stadgande, enligt vilket kommun ålägges ersätta tjänsteinnehavarna inom hemvården de faktiska kostnaderna för deras förrättningsresor. Meningen är härvid, att hemsystern ifråga om ersättningar för resekostnader skulle försättas i samma ställning som kommunens övriga tjänsteinnehavare.

I den mån medel anvisas i landskapets budget skulle kommunen också kunna erhålla understöd för hemsamaritverksamhet. Hemsamariterna har i motsvarande rikslagstiftning benämnts "hemhjälpare", men enär hemsamariter redan en kortare tid verkat i landskapet, anser landskapsstyrelsen det icke vara skäl att ändra benämningen till hemhjälpare. Enligt lagförslaget berättigas kommunerna även understöda hemsamaritverksamhet,

som bedrivs av ideella organisationer.

Hemsamariternas uppgift enligt lagförslaget skulle vara, att såsom hel- eller deltidсанställda funktionärer arbeta inom den kommunala hemvården, särskilt den del, som berör den öppna vården av åldringar och andra personer, som är i behov av specialvård.

Med hänsyn till ovanstående får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g
om kommunal hemvårdshjälp.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Den kommunala hemvårdshjälpen har till ändamål att i enlighet med vad i denna lag stadgas och i reglementet för hemvårdsverksamheten närmare föreskrives tillhandahålla hemsysstrar och annan personal i kommunens tjänst med uppgift att främst i barnrika och övriga med dem jämförbara hem handhava husmoderns och till den normala hemvården och -hushållningen hörande sysslor eller bistå vid deras utförande i det fall, att husmodern eller den som sköter hushållet, på grund av egen eller annan familjemedlems barnstörd, sjukdom, överansträngning, nödiga ledighet eller av annan jämförbar orsak tillfälligt är förhindrad att sköta sina sysslor.

Kommunal hemvårdshjälp givas även åldringar och andra, som äro i behov av särskild omvårdnad.

2 §.

Ledningen av och tillsynen över den kommunala hemvårdsverksamheten handhavas av landskapsstyrelsen och landskapshälsosystem-barnmorskan.

Hemvårdsverksamheten i kommunen ledes och övervakas av socialnämnden.

3 §.

För hemvårdsverksamheten skola kommunalfullmäktige godkänna ett reglemente, vilket fastställles av landskapsstyrelsen.

4 §.

För hemvårdshjälp uppbäres av andra än medellösa och mindre bemedlade en skälig avgift enligt grunder, som landskapsstyrelsen fastställer,

2 kap.

Tjänsteinnehavare och övrig personal.

5 §.

I kommun må finnas en eller flera hemsystertjänster.

-4-

6 §.

Angående kompetensfordringarna för hemsystrar och om deras utbildning gäller vad därom i riket är stadgat.

Landskapsstyrelsen må meddela socialnämnd tillstånd att för viss tid i kommunens tjänst såsom hemsyster antaga person, som icke innehar föreskriven kompetens men som innehar nödig utbildning och praktisk erfarenhet av hemhushållning samt i övrigt är lämplig för uppgiften.

7 §.

I reglementet för hemvårdsverksamheten skola upptagas närmare bestämmelser angående hemsysters åligganden samt arbets- och fritider.

8 §.

Hemsyster skall minst en gång på tio år genomgå en kompletteringskurs.

9 §.

Hemsyster, som enligt denna lag är anställd i kommunens tjänst, uppbär av kommunen grundlön och ålderstillägg samt eventuella dyrorts- och fjärrortstillägg till samma belopp, som i riket äro fastställda för motsvarande befattning.

För den tid tjänsteinnehavare deltagar i 8 § nämnd kompletteringskurs äger hon rätt till full lön.

10 §.

Kostnaderna för tjänsteinnehavarnas inom hemvårdsverksamheten förreätningsresor ersättes av kommunen i enlighet med grunder, som kommunalfullmäktige bestämma.

11 §.

Hemsyster skall kostnadsfritt erhålla kost och vid behov nattlogi på arbetsplats, där tjänstgöringen tager utan avbrott minst sex timmar i anspråk.

Kan den, som anlitar hemsyster, på grund av medellöshet icke tillhandahålla henne kost eller nattlogi eller arbetar hemsystemen samma dag i flera hem och på grund därav icke blir berättigad till nämnda förmåner, åligger det kommunen att ersätta henne de skäliga kostnaderna för anskaffandet av dessa.

Hemsystemen må icke utöver löne- och andra förmåner, som enligt denna lag tillkomma henne, av den, som anlitar henne, uppbära arvode för fullgörandet av sådana arbetsuppgifter, vilka enligt lag, förordning eller reglemente höra till hennes åligganden.

12 §.

För i 1 § 2 mom. avsedd hemvårdshjälp må kommun i sin tjänst på hel- eller deltid även anställa för uppgiften skickade och lämpliga

-5-

arbetstagare, vilka i denna lag benämnas hemsamariter.

Kommun må även ekonomiskt stöda hemsamaritverksamhet, som bedrivs av idéella organisationer.

Vad i 7, 10 och 11 §§ är stadgat om hemsyster gäller i tillämpliga delar även hemsamarit.

13 §.

Tjänsteinnehavare inom hemvårdsverksamheten och hemsamariter må icke för utomstående yppa vad de erfarit om familjer eller personer, som anlitar dem.

3 kap.

Landskapsunderstöd.

14 §.

Landskapet deltagar i de kostnader, vilka hemsysters i 9 § avsedda avlöning åsamkar kommun, med ett belopp, som beroende på kommunens ekonomiska bärkraft utgör 30-80 procent av grundlönen jämte ålders- dyr- orts- och fjärrortstillägg samt av lagstadgade socialskyddsavgifter och av avlöning för vikarie, som under ordinarie hemsysters lagstadgade ledighet på grund av semester, barnsbörd eller sjukdom, fullgör hennes åligganden.

Landskapsunderstöd beviljas dock icke för avlönande av flera än en hemsyster för varje påbörjat antal av ettusenfemhundra mantalsskrivna invånare i landskommun och tvåtusenfemhundra mantalsskrivna invånare i Mariehamns stad, såvida icke landskapsstyrelsen på grund av kommuns vidsträckthet eller trafik- och bostadsförhållanden anser särskilda skäl föreligga att annorlunda förordna.

15 §.

Landskapsstyrelsen må inom ramen för anslag, som för ändamålet reserverats i landskapets inkomst- och utgiftsstat, bevilja kommun landskapsunderstöd för av hemsamaritverksamhet föranledda kostnader enligt grunder, som fastställas av landskapsstyrelsen.

16 §.

Från det landskapsunderstöd, som erlägges till kommun i stöd av denna lag, skall avdragas hälften av beloppet av de ersättningar, vilka kommunen med stöd av 4 § uppburit för hemvårdshjälp, som givits av hemsyster.

4 kap.

Särskilda stadganden.

17 §.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag ävensom angående ansökan om och erläggande av landskapsunderstöd, som avses i 3 kap., utfärdas genom landskapsförordning.

18 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967 och genom densamma upphäves landskapslagen den 16 april 1952 om kommunala hemsystrar i landskapet Åland (9/52) jämte däri senare företagna ändringar.

Kommunal hemsyster, som vid denna lags ikraftträdande innehar tjänst, bibehålles vid sin rätt till de löne- och naturaförmåner, som tillkommit denne genom tidigare gällande stadganden, om hon inom tre månader från denna lags ikraftträdande skriftligen meddelar socialnämnden att hon så önskar.

Kommun tillkommande landskapsunderstöd för avlönande av sådan hemsyster utgår enligt lagen den 16 april 1952 (9/52).

Mariehamn, den 9 november 1966.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson
Hugo Johansson

Lagberedningssekreterare

Sune Carlsson
Sune Carlsson.